

אורי וישעי

כניסת שבת: 16:13

ציאת השבת: 17:20 לדעת ר"ת: 17:51

פרשת ויע

כתם פז – ביאורית על הפרשה

עטרת פז

ויאמר יוסף אל אחיו אני יוסף העוד אבי חי, ולא יכלו אחיו לענות אתו כי נבהלו מפניו (מה, ג). פירשו חז"ל שהאחים הגיעו לשפל המדרגה, שטחו פניהם בקרקע. ומכאן למדו לנו חז"ל לקח באומרם: אוי לנו מיום הדין אוי לנו מיום התוכחה. והרי יוסף קטן שבשבטים היה, ובכל זאת לא יכלו אחיו לענות אותו כי נבהלו מפניו, על אחת כמה וכמה, כשמלך מלכי המלכים הקב"ה שהאדם עתיד ליתן לו דין וחשבון על כל מעשיו. וכשיקרא לו הקב"ה וישאלו: למה לא קבעת עתים לתורה בכל יום, ולמה לא היית זהיר ללבוש ארבע כנפות כל יום. ולמה היית מדבר בתוך בית הכנסת שהוא מקום קודש שהשכינה שורה בו, וכיצד העזת להישבע בשם ה' ובתורה הקדושה ולדבר לשון הרע, ולגנוב ולעשוק ממון אחרים, או לקחת בגדו במשכון וציערת אותו עד ששילם לך, וכדומה משאר העבירות שהעולם דש בהם, עד שנשכחו מלב, בודאי לא יעצור האדם כוח לעמוד בפני הקב"ה. והשבטים נצטערו כל כך שנפלו ממש מתים, ועשה הקב"ה נס וחיו. (מעם לועז).

דין וחשבון

במשנה באבות "דע מאין באת ולאן אתה הולך ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון" (פ"ג, מ"א). לכאורה "דין וחשבון" אינם בסדר הנכון? שהרי קודם יש לעשות את החשבון ורק לאחר מכן ניתן לחרוץ את הדין? וא"כ התנא היה צריך לומר חשבון ודין? אלא כאשר נשמתו של אדם עולה לאחר אריכות ימים לעולם הבא, עולם האמת! ועומד ליתן דין על מעשיו בעולם הזה, עוברים מלאכים ושואלים אותו: רבי יהודי! אולי יש לך זמן בעבורנו? אנו זקוקים לשכל ישר שיחווה את דעתו הצודקת בענין מסובך שלפנינו, ואז האדם חושב שבאו לכתובת המדויקת, ושוטחים לפני אותה הנשמה את סיפורה המורכב, בו זקוקים לשיפוט צדק ללא משוא פנים, ואכן הנשמה עושה כמיטב כושר שיפוט ופוסקת את דינה, ואז לאחר פסק הדין, מתברר שהוא עצמו שימש כשופט של עצמו, ויוצא שבמו פיו פסק לעצמו את דינו. ולכן אומר התנא דווקא הסדר יהיה "דין וחשבון" קודם פוסק האדם בעולם האמת את דינו ואז נערך החשבון. (מאמר אפרים)

בפרשתנו הקודמת, פרשת מקץ חזינו ביוסף הצדיק ע"ה את הכוח להתגבר על המכשולים שהיו בחייו, מהמצב השפל ביותר, מבור הכלא, להגיע לרום המעלה משנה למלך מצרים. לדאבון לב, במציאות האמתית, כאשר עובר על האדם מהפך שכזה, המהפך לא ניכר רק בכבוד שירכשו לו הציבור, שמעתה כולם "סוגדים" לו, אלא שררה גורמת לו שינוי מהותי בהתנהגותו. רצונו עז להפגין את מעמדו החדש ולהשכיח מאין בא. לעיתים כדי להראות לכל את עושרו הוא מזלזל ברכוש, קל הוא בעיניו, ורכוש אחרים על אחת כמה וכמה.

בכל תיאור התורה את התנהגות יוסף ומעשיו עוברת כחוש השני ענוותו וזהירותו בכבוד הזולת ורגישותו לבל יעשה שימוש במעמדו שלא כראוי.

והרי מספר דוגמאות מפרשתנו: בתחילת הפרשה כאשר יוסף מתגלה לאחיו, אומר להם: "אני יוסף" בכך מראה לאחיו שהוא שווה להם. ועוד, יוסף שולח את אחיו חזרה לביתם הוא אומר להם: "... אל תרגזו בדרך" (מה, כד). בעל הטורים מפרש הפסוק: "אל תרגזו בדרך" – את האחרים. הוה אומר, אף שאתם אחי, אל תפסעו בשדות אחרים ותקלקלו אותם באמרכם אנו אחי המשנה למלך. כלומר אל תנצלו את מעמדכם לפגוע ולהזיק לאחרים בהיותכם אנשי השררה והשלטון חלילה לכם מלפגוע באחרים.

בסוף הפרשה נאמר: "ויכלכל יוסף את אביו ואת אחיו ואת כל בית אביו לחם לפי הטף" (מו, יב), כלומר אף שהיה יכול לקחת בשפע כל שיחפוף, לא ניצל זאת, אלא נהג ככל העם בקיצוב ובמשורה, לפי הטף, בהתאם לצורך, ולא נתן לשחיתות לחדור למצרים, דבר שהיה ודאי גורם לקנאה ואח"כ שנאה מצד שאר העם.

במספר מקומות מובא ביטוי לנאמנות: "ויילקט יוסף את כל הכסף הנמצא בארץ מצרים ובארץ כנען בשבר אשר הם שוברים ויבא יוסף את הכסף ביתה פרעה" (מו, יד), "ויקן יוסף את כל אדמת מצרים לפרעה... ותהי הארץ לפרעה" (מו, כ).

מכאן לימוד לראשי הציבור והמפלגות אשר עליהם להקפיד לבל ינהגו בהתנשאות ובזלזול בציבור ובכספו.

ד"ת לע"נ הגה"צ מורנו הרב שמעון גבאי בן רחל זצ"ל במלאת י"א חודשים לפטירתו תנצב"ה לעיני ר' מרדכי ניזרי בן סוליקה ז"ל נתרם על ידי המשפחה

הליכות מלבי

נושא: הלכות תפילין

קומי אורי - סיפור לשבת

מסופר על מרן החת"ם סופר זי"ע שהיה מוסר שיעור בישיבה והביא את דברי הרשב"א, קם איזה בחור והתריס על דברי הרשב"א, באומרו: "דברים אלו עקומים! נזף בו הרב ואמר לו: חמור!!! תלמידיו לא הבינו מדוע כינה את אותו תלמיד דווקא בשם "חמור", השיב להם הרב, נאמר אם ראשונים כמלאכים אנו כבני אדם, ואם הם כבני אדם אנו כחמורים, ולא כחמורו של פנחס בן יאיר... וא"כ אם תלמיד זה לא מחשיב את הרשב"א כמלאך אלא כבני אדם רגיל הרי הוא "חמור".

עוד מעשה, תלמיד חכם אחד נאלץ לנדוד לצורך פרנסתו ופרנסת ביתו, ולצורך כך נסע בספינה על מנת להגיע למקום שיוכל למצוא פרנסה בנקל. בנסיעה זו נכחו הרבה סוחרים עשירים. ומידי פעם היו שואלים אותו הסוחרים שיאמר להם היכן סחורתו ולהיכן הוא הולך לעסוק במסחר, אמר להם: הסחורה שאני מביא עמי היא הטובה שבכל הסחורות.

אותם סוחרים טרחו וחיפשו הסחורה בכל הספינה ולא מצאו כלום. והתחילו מלגלגים על תלמיד חכם והחזיקו אותו כשוטה על שדיבר דברים כאלו.

אחרי הדברים האלו עברה על ידם ספינת שודדים, ותפסו הספינה ונכנסו בה "אנשי מלטה" ולקחו מהם כל נכסיהם ורוקנו את הספינה, עד שלא נשאר בה שום דבר, ואפילו את בגדיהם לקחו מהם. וכשבאו ליבשה יצאו לעיר אחת, ולא היה להם לא לחם לאכול ולא בגד ללבוש, ואיש לא הפנה פניו אליהם, ואיש לא שאל לשלומם. אבל תלמיד חכם זה נכנס לבית המדרש וכיון שפתח פיו נודע מי הוא. וכך חלו לו כל בני אותה העיר כבוד גדול, והלבישוהו מכף רגליו ועד ראשו, וכל אחד היה מזמין אותו לבוא לביתו. וכשהיה הולך ממקום אחד לשני היו מהלכים אחריו כל הגברים וכל חשובי העיר כדי ללוותו. ואותם הסוחרים כשראו את הכבוד הגדול שחולקים לו הלכו אצלו ופייסו אותו בדברים. אמרו לו: עשה עמנו חסד ודבר עלינו דברים טובים אל חשובי העיר שיעשו עמנו צדקה שאנו מתים מרעב שהרי כל נכסינו אבדו בים. והבטיחם החכם לעשות להם טובה כשיזדמן לידו, עוד יותר מכפי שהם חושבים. ואח"כ הוכיחם בדברים ואמר להם הרי עכשיו אתם רואים שסחורתי משובחת מסחורתכם עליכם לדעת שיש הבדל גדול בין זו לזו. שכל הסחורות שבעולם עלולות להישרף או להיאבד בים או להיגנב, או שעלול לבוא שבר בעסקו, וכדומה מן המאורעות המתרגשים בעולם, שיש הרבה אנשים העולים על משכבם כשהם עשירים וקמים עניים. ואילו התורה סחורה יקרה, ששום נזק אינו שולט בה.

נאמר בתורה וקשרתם לאות על ירך והיו לטוטפות בין עיניך, ולכן מצוה מן התורה להניח בכל יום תפילין של יד ושל ראש. ואמרו במדרש (שוח"ט מומר א'): "אמרו ישראל לפני הקב"ה, רצוננו לקיים את כל התורה כולה, אבל אין אנו יכולים, אמר להם הקב"ה: תניחו תפילין ואני מעלה עליכם כאילו קיימתם כל התורה כולה, דכתיב למען תהיה תורת ה' בפידך". וכתב הסמ"ג משש מאות ושלוש עשרה מצוות שנצטוו ישראל, אין לך שום מצוה שתהיה אות ועדות, כי אם שלש מצוות, והם: מילה, שבת, ותפילין, שנכתב בשלשתן אות. והם עדות לישראל שהם עבדים להקב"ה, ועל פי שנים עדים יקום דבר (מילה ותפילין), וכל אחד מישראל אינו יהודי שלם אלא אם כן יש לו שני עדים שהוא יהודי, הילכך בשבת ויום טוב שנקראו אות, פטורים מלהניח תפילין. ע"כ. (עירובין צו. מנחות לו: טו"ש ע"י לא. ילקו"י סי' כה הערה א').

יש להזהר מאד במצוה זו, שכל המניח תפילין מקיים ח' עשין בכל יום. וכל המניח תפילין ומתעטף בציצית וקורא קריאת שמע ומתפלל מובטח לו שהוא בן העולם הבא. ומי שאינו מניח תפילין הוא בכלל פושעי ישראל בגופן, שנידונין לדורי דורות בגיהנם, ועובר על שמונה עשין בכל יום. ואם עשה תשובה, אינו בכלל פושעי ישראל בגופן. ויש אומרים דמה שאמרו דהוי קרקפתא דלא מנח תפילין היינו אפילו שאינו מניח כדין הגמרא, שהוא במקום שמוחו של תינוק רופס, דתפילין שמונחין שלא במקומן הרי הם כמונחין בכיסן. ויש אומרים דלא נחשב בכלל פושעי ישראל בגופן, אלא דוקא אם המצוה בזויה עליו, שמגונות עליו התפילין בראשו. או שאינו מניח מתוך רשע שחושב בלבו שאין לחוש למצות, ומבזהו בלבו. אבל אם ירא מלהניח משום דבעינן גוף נקי, או מתוך עצלות, לא אמרו בו דהוי בכלל פושעי ישראל בגופן, אף שיש בידו עוון. וכן יש אומרים שכל זה דוקא ביש לו תפילין ואינו מניח, או שלא הניח תפילין מעולם, אבל אם אין לו תפילין כלל, או שהניח פעם אחת בחייו, לא הוי בכלל פושעי ישראל. ויש אומרים דאפילו לא הניח רק פעם אחת בחייו, כבר נקרא קרקפתא דלא מנח תפילין, וכן מי שאינו מניח מפני שאינו רוצה להתבטל ממלאכתו, הוי גם כן בכלל פושעי ישראל בגופן.

בזמן הזה מותר לצרף למנין מי שאינו מניח תפילין, דעיקר הקנס כשהוא מבעט במצוה, אבל במקום שנוכל לומר שאינו מבעט במצוה, אפשר לצרפו למנין בשעת הדחק.

ונסיף, מי שאינו שומר תורה ומצוות ומבקש להניח תפילין, אף אם הוא פרוץ בעבירות, אפילו הכי מצוה להזדקק לו ולהשאיל לו את התפילין שלו כדי שיניחן בברכה, ולזכותו במצוה יקרה זו.

להצלחת ידידינו הנכבד, רב פעלים לתורה ולתעודה

ה"ה עמוס עטיה בן ליוזה הי"ו, שפע ברכה והצלחה בכל מילי דמיטב, אכ"י"ר